

SANOAT TARMOQLARIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY ASOSLARI

PhD, dots. **Raximov Anvar Norimovich**

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti

ORCID: 0009-0009-2855-4084

sanjar.8548@mail.ru

Avazova Nafisa Namazovna

Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti

Annotatsiya. Maqolada sanoat tarmoqlarida ishlab chiqarish samaradorligi hozirgi kundagi dolzarb mavzulardan biri ekanligi, hamda uni oshirishga qaratilgan bir qancha xorijiy va mahalliy olimlarning fikr-mulohazalari bayon etilgan. Sanoat korxonalarining ishlab chiqarish samaradorligini oshirish uchun amalga oshirish lozim bo'lgan ishlar nazariy jihatdan yoritilib berilgan va bu bo'yicha xulosa va takliflar berilgan.

Kalit so'zlar: sanoat tarmog'i, integral ko'rsatkichlar, salohiyat, iqtisodiy salohiyat, sanoat salohiyati, industriya, struktura, komponentlar, omillar, o'zaro munosabatlar, metodologiya, mantiqiy-metodologik sxema.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОИЗВОДСТВА В ОТРАСЛЯХ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

PhD, доц. **Рахимов Анвар Норимович**

Экономико-педагогический университет

Авазова Нафиса Намазовна

Каршинский инженерно-экономический институт

Аннотация. В статье говорится, что эффективность производства в отраслях промышленности является одной из актуальных тем в настоящее время, а также приводятся отзывы ряда зарубежных и отечественных ученых, направленные на ее повышение. Теоретически освещена работа, которую необходимо провести для повышения эффективности производства промышленных предприятий, даны выводы и предложения по ней.

Ключевые слова: отрасль, интегральные показатели, потенциал, экономический потенциал, промышленный потенциал, отрасль, структура, компоненты, факторы, взаимосвязи, методология, логико-методологическая схема.

THEORETICAL FOUNDATIONS FOR INCREASING PRODUCTION EFFICIENCY IN INDUSTRIAL SECTORS

PhD, assoc. prof. **Rakhimov Anvar Norimovich**

University of Economics and Pedagogy

Avazova Nafisa Namazovna

Karshi Engineering Economics Institute

Annotatsiya. The article describes the fact that the efficiency of production in industrial sectors is one of the current topics, as well as the feedback of several foreign and domestic scientists aimed at increasing it. The work that should be carried out to improve the production efficiency of industrial enterprises is theoretically covered, and conclusions and proposals are made on this.

Keywords: industrial network, integrated indicators, potential, economic potential, industrial potential, industry, structure, components, factors, interaction, methodology, logical-methodological scheme.

Kirish.

Jahon miqyosida sanoat korxonalar faoliyatini boshqarishda zamonaviy statistik uslublardan maqsadli foydalanish, iqtisodiy salohiyatini integral ko'rsatkichlar asosida kompleks baholash va prognozlash hamda iqtisodiy salohiyatini oshirishga doir ko'plab ilmiy tadqiqotlar amalga oshirilmoqda. Shuningdek, zamonaviy boshqaruv tizimini takomillashtirish hisobiga korxonalarni innovatsion rivojlanishini ta'minlash, korxonalarining innovatsion salohiyatini zamonaviy boshqaruv metodologiyasini takomillashtirish, innovatsion-iqtisodiy salohiyatni tizimli tahlil usullarini qo'llash masalalariga e'tibor kuchaytirilmoqda. Jahon sanoat korxonalari iqtisodiy salohiyati va innovatsion faoliyatining rivojlanishi hamda yetakchi davlatlar sanoat korxonalari iqtisodiyotidagi tarkibiy o'zgarishlar va munosabatlarni yanada takomillashtirishni statistik jihatdan baholash hozirgi davrdagi asosiy ilmiy tendensiyalardan hisoblanadi.

O'zbekiston sanoati mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Zero, sanoat tarmog'i - barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash, eksportdan olinayotgan daromadlarni oshirish, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni ustuvor rivojlantirish, shuningdek ijtimoiy tanglik, ya'ni aholi bandligini ta'minlash, daromadlarini oshirish va pirovardida aholini yashash tarzini yuksaltirishga asos bo'lmoqda.

Bugungi kunda sanoat tarmog'i nafaqat yuqori sur'atlarda rivojlanayotgan tarmoq sifatida, eksportni barqaror oshirib borayotgan, xorijiy investitsiyalarni keng jalb qilayotgan hamda ishlab chiqarish jarayonlarini modernizsiya va tubdan texnik va texnologik jihatdan yangilab borayotganligi bilan ham ajralib turadi.

Ammo tahlillarimizga ko'ra, bugungi kunda O'zbekiston sanoat tarmog'ining mavjud salohiyati va zahiralardan to'liq foydalanilmayapti. Bu esa, sanoat korxonalarining zahiralari va iqtisodiy salohiyatini chuqur ilmiy va amaliy jihatdan tadqiq etish dolzarbligini yanada oshirmoqda.

"2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasining yanada rivojlantirish Harakatlar strategiyasi" da ham turli mulkchilikdagi korxonalarining salohiyatidan samarali foydalanish, raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarishni ta'minlash va eksport salohiyatini oshirish kabi ustuvor vazifalar belgilab berilgan (Farmon, 2017).

Yuqorida keltirilgan fikrlardan kelib chiqqan holda, bizning fikrimizcha sanoat tarmog'i tashkiliy-iqtisodiy mohiyati, tarkibi, rivojlanishning o'ziga xos xususiyatlarini inobatga olgan holda sanoat korxonalari uchun iqtisodiy salohiyat tushunchasi, tarkibi va uni baholash bo'yicha ko'rsatkichlarni ilmiy jihatdan shakllantirish va iqtisodiy mohiyatini nazariy jihatdan ochib berish maqsadga muvofiq sanaladi.

Adabiyotlar sharhi.

Ushbu jihatlarni ochib berish uchun avvalambor, "sanoat", "sanoat salohiyati", "iqtisodiy salohiyat" tushunchalari bo'yicha iqtisodchi olimlar talqinlarini tahlil qilib chiqish lozim.

"Sanoat salohiyati" tushunchasi lotinchadan "potential" kelib chiqqan bo'lib, u kuch, yashirin imkoniyat ma'nosini bildiradi. Shu o'rinda umumiy iqtisodiyot nuqtai nazaridan, Arxipov (2009) shunday ta'rif beradi: "Sanoat salohiyati" - belgilangan maqsadlar yoki qo'yilgan vazifalarni yechish uchun jalb etilishi mumkin bo'lgan mavjud vositalar, zaxiralar va manbalar"dir. Olim tomonidan berilgan talqin "Sanoat salohiyati" to'g'risida umumiy tushuncha shakllanishiga asos bo'lsada, "Sanoat salohiyati"ni shakllantiruvchi omillarning ta'siri iqtisodiy jihatdan asoslanmagan.

Korxonalar darajasida "salohiyat" tushunchasiga G.B.Kleyner., V.I.Tambovsev va R.M.Kachalovlar tomonidan quyidagicha talqin berilgan (Цыбульская, Сотник, 2009), ya'ni ularning fikricha, muayyan bir korxonalar salohiyati tashqi ijtimoiy-iqtisodiy muhitdagi resurslari, holati va harakatini tavsiflovchi tarkibiy qismlardan tashkil topadi. Fikrimizcha, ushbu talqin korxonalar iqtisodiy salohiyati mohiyatini ilmiy va nazariy jihatdan asos bo'la oladi.

Shu o'ringa Spirin (2004) tomonidan "Sanoat salohiyati" tushunchasiga berilgan ta'rif e'tiborga loyiq, ya'ni uning fikricha: "Sanoat salohiyati" - bu resurslargina emas, balki qandaydir maqsadli yo'naltirilgan faoliyatni amalga oshirish va natija olish uchun imkoniyatdir. Shuningdek, u "Sanoat salohiyati"ga energetik yondashuv qo'llanish lozimligini ta'kidlaydi.

Vinogradova, Ionomarenko (2007) korxonalar salohiyati bo'yicha quyidagi umumiy ko'rishda, ya'ni "korxonalar salohiyati maqsadli yo'naltirilgan ishni bajarish bo'yicha haqiqiy va ehtimoliy qobiliyatni bildiradi" deb ta'riflaydi.

Shu o'ringa, korxonaning moliyaviy-xo'jalik faoliyati nuqtai nazaridan Bogataya (2001) tomonidan korxonalar salohiyati ta'rifiga buxgalteriya jihatdan talqin berilgan. Uning fikricha, "korxonalar salohiyati - moliyaviy-xo'jalik faoliyat yakunida aktivlar, uning shakllanish manbalari va ularning qobiliyati ma'lum moliyaviy natijalarga olib keladi". Bogataya (2001) tomonidan berilgan talqin, bugungi bozor munosabatlari sharoitida dolzarb bo'lib, bugungi kunda korxonalarining moliyaviy natijalarni boshqarish ustuvor masala bo'lib qolmoqda.

Iqtisodchi-olim Buxalkov (2000) fikricha, "har qanday korxonaning iqtisodiy salohiyati rejalashtirilgan ishlar, xizmatlarni ishlab chiqarish uchun tashkilot ixtiyorida bo'lgan resurslar tarkibi: mehnat, moddiy, moliyaviy va boshqalarni o'zida aks ettiradi". Fikrimizcha, Buxalkov (2000) tomonidan berilgan tushuncha qiziqarli bo'lsada, u tor ma'noda talqin etilgan.

Rayzberg (2008) fikricha, "iqtisodiy salohiyat maksimal darajada foyda olish uchun korxonaning jami mavjud cheklangan resurslaridan samarali foydalanishni izohlaydi hamda ishlab chiqarish va iqtisodiy tizim salohiyatining asosiy tarkibiy qismi hisoblanadi".

Shmalen (1996) o'zining ilmiy ishida iqtisodiy salohiyatni mavjud resurslar tizimidan foydalangan holda korxonaning uzoq muddatli faoliyat yuritishi va strategik maqsadlarga erishish qobiliyati sifatida talqin etadi. Sanoat korxonalarini iqtisodiy salohiyati bo'yicha tayyorlangan ilmiy ishda, quyidagi yondashuv berilgan: "korxonalar iqtisodiy salohiyati o'zida mehnat aktivlari, asosiy ishlab chiqarish jamg'armalari, aylanma mablag'lar, nomoddiy aktivlar va yer resurslari o'rtasidagi o'zaro munosabatlar natijasida shakllanadigan "qobiliyat"ni aks ettiradi".

Morozova (2009) fikricha, "iqtisodiy salohiyat - bu tabiiy, moddiy, moliyaviy, mehnat va intellektual resurslarga asoslangan iqtisodiy-ishlab chiqarish faoliyatini (mahsulot, xizmatlar ishlab chiqarish, aholi talablarini qondirish, ishlab chiqarish va iste'molni rivojlanishini ta'minlash) amalga oshirishning aniq tizimlarini o'zida aks ettirgan umumiy qobiliyatni anglatadi".

Tadqiqot metodologiyasi.

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda, u tomonidan quyidagi ta'rif beriladi: "korxonaning iqtisodiy salohiyati - bu mavjud resurslardan oqilona foydalangan holda tashqi va ichki muhitning o'zaro munosabati, barqaror o'sishni ta'minlash va strategik maqsadlarga erishish bilan ifodalanadigan umumiy qobiliyat va mavjud imkoniyatlarga ega bo'lish xususiyatidir".

Shu nuqtai nazardan, bizning fikrimizcha, sanoat korxonalarini iqtisodiy salohiyati tushunchasiga yuqorida keltirilgan yo'nalishlarni uyg'unlashtirgan holda uchinchi alohida yondashuvni berish mumkin. Ushbu yondashuvda sanoat korxonalarining mavjud resurslari maksimal darajada foydalanish va belgilangan samardorlikka erishish qobiliyatini ham inobatga olish maqsadga muvofiq.

Tahlil va natijalar muhokamasi.

Sanoat, industriya - xalq xo'jaligining jamiyat ishlab chiqaruvchi kuchlari taraqqiyoti darajasiga hal qiluvchi ta'sir ko'rsatadigan yetakchi tarmog'i; Sanoatning o'zi uchun hamda xalq xo'jaligining boshqa sohalari uchun mehnat qurollari va boshqa mahsulotlar ishlab chiqarish, shuningdek, xom ashyo, yoqilg'i qazib olish, energiya ishlab chiqarish, yog'och tayyorlash, Sanoatda yoki qishloq xo'jaligida olingan mahsulotlarga ishlov berish va ularni qayta ishlash bilan band korxonalar (fabrikalar, zavodlar, elektrostansiyalar, shaxtalar, konlar va boshqalar)

majmui. Sanoat kengaytirilgan takror ishlab chiqarishning asosini tashkil etadi va industrial o'sishni ta'minlaydi. 20-asrning 80-yillarida qabul qilingan tasniflashga ko'ra, Sanoat yiriklashtirilgan 18 tarmoqqa bo'linadi: elektroenergetika; yoqilg'i Sanoati; qora metallurgiya; rangli metallurgiya; kimyo va neft kimyosi Sanoati; mashinasozlik va metallga ishlov berish; o'rmon, yog'ochni qayta ishlash va sellyulozaqog'oz sanoati; qurilish materiallari sanoati; qurilishkonstruksiyalari va detallari sanoati; oyna va chinnifayans sanoati; yengil sanoat; oziq-ovqat sanoati; mikrobiologiya sanoati; unyorma va aralash yem sanoati; tibbiyot sanoati; poligrafiya sanoat tarmoqlari ham o'z navbatida – ishlov beruvchi sanoat va undiruvchi sanoat turlariga guruhlanadi.

“Sanoat salohiyati” tushunchasiga bo'lgan keng ma'noli talqinlar hamqanday vositalar, zahiralalar va manbalarning kuchi to'g'risida fikr yuritilayotganligidan kelib chiqqanholda, uni ilm-fan va xo'jalik yuritishning turli sohalariga qo'llash uchun imkon beradi.

“Sanoat salohiyati” mohiyatiga bunday ta'rif berilishi tashkilot va korxonalarining iqtisodiy faoliyatining turli yo'nalishlariga kengroqqo'llash imkonini beradi va uni "iqtisodiy salohiyat" deb nomlash mumkin.

“Iqtisodiy salohiyat” tushunchasini iqtisodiy kategoriya toifa sifatida o'rganish va tahlil qilish natijasida shuni aytish mumkinki, u nafaqat nazariy ahamiyatga, balki amaliy xususiyatga ham ega. Shu o'rinda “iqtisodiy salohiyat” mohiyati va tarkibini batafsil ko'rib chiqamiz.

Sanoat tarmoqlarida ishlab chiqarishni diversifikatsiyalash va modernizatsiyalash dasturlarini amalga oshirilishi, respublika sanoatining rivojlanishiga imkoniyatlar yaratdi. Shu bilan birga, sanoatning yanada barqaror rivojlanishi uchun quyidagilar zarur:

- ilg'or mahalliy texnologiyalarni ishlab chiqish, zamonaviy axborot- kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish hisobiga mahsulotlarnig raqobatbardoshligini oshirish;
- tayyor mahsulotlar, butlovchi buyumlar va materiallar ishlab chiqarishni mahalliyashtirish dasturini shakllantirish va amalga oshirishda mahalliyashtirish darajasini to'xtatib turuvchi kamchiliklarni bartaraf etish hamda yangi ish o'rinlarini yaratishga to'sqinlik qiluvchi zarur tovarlar, shu jumladan asbob-uskunalar importini qisqartirish;
- kichik biznes sub`ektlarining ishlab chiqarish faoliyatini har taraflama qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirish.

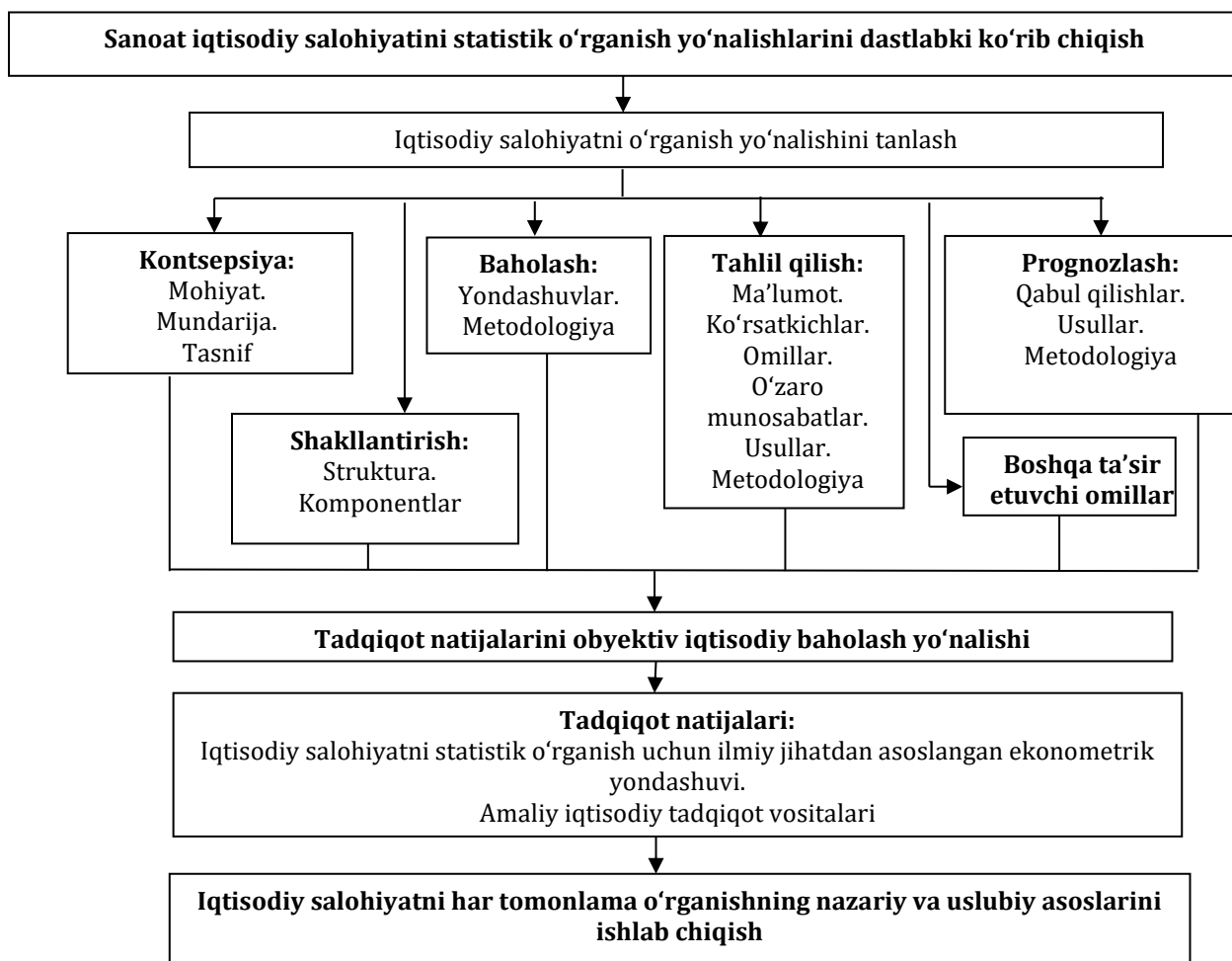
Sanoat korxonasi iqtisodiy salohiyati - bu mavjud resurslardan samarali va oqilona foydalangan holda uzoq muddatli barqaror rivojlanishni ta'minlash hamda tashqi muhit bilan o'zaro munosabatlar jarayonida bozordagi sanoat mahsulotlariga bo'lgan talabni shakllantirish, aniqlash va qondirish qobiliyatidir.

Xalqaro amaliyotda turli mulkchilikka asoslangan korxonalarining iqtisodiy salohiyatini tizimli yondashuv asosida shakllantirish, statistik baholash, tahlil qilish va prognozlash bo'yicha uslubiy qoidalar ishlab chiqilgan bo'lib, u turli ilmiy maktablar va yo'nalishlarning o'zaro bog'liqligini va olingan natijalarining ishonchliligini ta'minlaydi.

Korxonaning iqtisodiy salohiyatini statistik o'rganish bo'yicha mavjud yondashuvlarning tahlili ular orasida eng obyektiv tizimli yondashuv hisoblanadi. Uni amalga oshirishda maxsus tizimlar, usullar majmuasi, tizimlarni tahlil qilish va ushbu tizimlarni tahlil qilish orqali obyektlanitadqiq qilish kabi tizimli tahlillar mavjud (Fyломов, 2000).

Iqtisodiy salohiyatini tahlil qilish jarayonida tadqiqotning kengaytirilgan mantiqiy-metodologik sxemasi taklif qilinmoqda, bu olib borilgan tadqiqotning imkoniyatlari, yo'nalishlari, vazifalari va maqsadlarini tasavvur qilish imkonini beradi (1-rasm).

Tavsiya etilgan sxema tadqiqot yo'nalishlari va ularning natijalarini o'zaro bog'liqligini hisobga olish imkonini beradi hamda har bir yo'nalish ham tizimli statistik yondashuv holatidan kelib chiqadi.

1-rasm. Iqtisodiy salohiyatni o'rganishning kengaytirilgan mantiqiy-metodik sxemasi

O'rganilayotgan konsepsiyaning ko'p qirrali va ko'p o'lchovli xususiyati bilan bog'liq bo'lgan mohiyati va uning tarkibiy qismlarining ochib berilmaganligi, ushbu kategoriyani talqin qilishda sezilarli farqlarning mavjudligi hamda terminologiya bazasining yetarli darajada haligacha rivojlanmaganligi korxonaning iqtisodiy salohiyatini o'rganish konseptualasoslarini aniqlashtirishni talab qiladi.

Tahlillarimizga ko'ra, iqtisodiy salohiyatni o'rganish uchun ikkita muhim yo'nalish mavjud: resursli va natijaviy. Ammoaynan yondashuvlardan faqat biri asosida ish olib borilishi murakkab jarayon, chunki ta'riflarning katta qismi manba va natija yo'nalishlarining xususiyatlarida namoyon bo'ladi. Ikkinchisining xususiyatlarini umumlashtiradigan bo'lsak, muqobil ravishda "salohiyat" tushunchasini aniqlashga "aralash yondashuv"ni keltirishimiz mumkin. Korxonaning resurslaridan samarali foydalanishni tashkil etish asosida aniq natijalarga erishish mumkin.

Ilmiy ishni olib borish jarayonida, bir yoki boshqa turdagi iqtisodiy salohiyatni ajratib turadigan asosiy tasniflash xususiyatlari tizimlashtiriladi, tadqiqot obyektiga yondashuv bo'yicha tasniflash, amalga oshirish darajasi, iqtisodiy aylanishda ishtirok etish darajasi aniqlanadi va tasniflashning xususiyatlar tizimi kengaytiriladi (ularni bilish ehtimoli, tizimning asosiy holati, tizim chegaralari bilan to'ldirish taklif etiladi).

Korxonaning kompleks iqtisodiy salohiyatini shakllantirishga qaratilgan konseptual yondashuv ichki va tashqi muhitning tizim yaratish omillari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni hisobga olgan holda asoslanadi. Turli darajadagi iqtisodiy salohiyatni ifodalovchi indikatorlarni yaratish imkoniyatini beruvchi takomillashtirilgan va yangilangan tarkibiy qismlarni o'z ichiga olgan omillar taklif etiladi.

Iqtisodiy salohiyatining tuzilmasini bir-biri bilan birlashtirib, bir-birining o'rnini egallaydigan tarkibiy qismlarining birligi bilan ifodalash mumkin va ular birlashtirilganda mumkin bo'lgan sinergetik ta'sirni hisobga olish kerak. Ushbu tarkibiy qismlarning mazmuni va ahamiyati tekshiriladi.

Korxonaning murakkab iqtisodiy salohiyati turli xususiyatlarga ega bo'lgan ko'plab unsurlardan tashkil topgan murakkab tizim bo'lib xizmat qiladi. Kompleks iqtisodiy salohiyatning asosiy funksional tarkibiy qismlari (asosiy bir biriga bog'liqsalohiyat) quyidagilarni o'z ichiga oladi: ishlab chiqarish - texnologik, tashkiliy va boshqaruv, moliyaviy, marketing va ekologik salohiyatlar. O'z navbatida ishlab chiqarish va texnologik salohiyat mulk, mehnat, innovatsiya (ilmiy-texnik) salohiyatni, tashkiliy va iqtisodiy salohiyatini tashkiliy salohiyatni, iqtisodiy salohiyatini, hisobdorlik salohiyatini shakllantiradi. Mazkur bloklar korxonaning barcha asosiy strategik tarkibiy qismlarini qamrab oladi va ular belgilangan maqsadlarga erishish imkonini beradi.

Ushbu muammo bo'yicha iqtisodiy adabiyotlar tahlili korxonaning kompleks iqtisodiy salohiyatini shakllantirish uchun asos bo'lgan asosiy xususiyatlarni tizimli va mazmun jihatdan aniqlab berishi mumkin edi.

Korxonaning kompleks iqtisodiy salohiyatini shakllantirishga taklif qilingan yondashuv asosida ushbu toifadagi tadqiqotlarni chegaralarini kengaytiradigan turli darajadagi ko'rsatkichlarni yaratish va ulardan foydalanish mumkin.

Shunday qilib, konseptual modellar ishlab chiqiladi va tashqi muhit ta'sirida shakllanadigan korxonaning umumiy iqtisodiy salohiyatini baholash sintezi asosida aniqlangan korxonaning birlashtirilgan iqtisodiy salohiyatining iyerarxik tuzilishi taqdim etiladi. Korxonaning umumiy iqtisodiy salohiyatining markazida kompleks iqtisodiy salohiyati asosiy o'rinni egallab, shuning bilan birga korxonaning mahsulotlarga jalb qilish salohiyati hisobga olinadi.

Ushbu yondashuv korxonaning kompleks iqtisodiy salohiyatini shakllantirishda o'zining ichki atrof-muhitning turli xil funksional zonalarida yuzaga keladigan barcha asosiy ichki jarayonlarni qamrab olishga imkon beradi, korxonada tizimli kuzatuvni ta'minlaydi, uning kuchli va zaif tomonlarini aniqlash imkonini beradi va shu asosda korxonaning iqtisodiy salohiyatini statistik baholash metodologiyasi ishlab chiqiladi.

Xulosa va takliflar.

Xulosa qilib aytganda, "Sanoat iqtisodiy salohiyati" deb nomlangan kategoriyaga bizning fikrimizcha, iqtisodiy salohiyatni belgilayotib, uning quyidagi asosiy tushunchalarini hisobga olish va uni bog'lash kerak: qobiliyati - bir narsaning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi uchun subyektiv sharoitlar bo'lgan individual xususiyatlar; imkoniyati - bu nimani amalga oshirish uchun zarur bo'lgan vosita; korxonada mavjud bo'lgan mahsulotlarni, xizmatlarni, ishlarni ishlab chiqarish uchun zarur bo'lgan resurslar (mehnat, moddiy, tabiiy, moliyaviy, axborot) tizimi; ichki va tashqi muhitning o'zaro ta'siri; natijalar.

Iqtisodiy salohiyati bir biriga bog'liq salohiyatlar tizimidan kelib chiqqanligi sababli uni "korxonada kompleks iqtisodiy salohiyati" deb atash mantiqan to'g'ri hisoblanadi. Biz so'ngi tuzilishni qo'shimchalar bilan boyitdi va takomillashtirdi va uning barcha tarkibiy qismlarni namoyish qilishga imkon beruvchi tarkibiy qismini taqdim etdik.

Sanoat iqtisodiy salohiyati - maqsadlar, xavflar va sinergiya tizimi tomonidan aniqlangan resurslar, imkoniyatlar, qobiliyatlar hamda natijalarning ma'lum bir funksiyasidir; korxonaning kompleks iqtisodiy salohiyati - bu sinergiya tizimi tomonidan aniqlangan - alohida salohiyatlar, maqsadlar, xavf-xatarlar va natijalar kichik tizimlarning funksiyalari majmuidir; korxonaning kompleks iqtisodiy salohiyatini shakllantirishga taklif qilingan yondashuv asosida ushbu toifadagi tadqiqotlarni chegaralarini kengaytiradigan turli darajadagi ko'rsatkichlarni yaratish va ulardan foydalanish mumkin.

Adabiyotlar / Literature / Reference:

Farmon (2017) O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi 4947-sonli "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. www.lex.uz.

Rakhimov A., Ravshanova M. and Alieva M. (2023) Econometric analysis of increasing efficiency of industrial enterprises. *E3S Web of Conferences* 458, 04004 EMMFT-2023. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202345804004>.

Raximov A.N., Eshonqulov J.S. (2022) Саноат корхоналарида ишлаб чиқаришнинг иқтисодий қувватини ошириш механизми. *Iqtisodiyot va ta'lim / 2022-yil 6-son*. https://doi.org/10.55439/ECED/vol23_iss6/a65

Архипов В.М. (2009) Проектирование производственного потенциала объединений (теоретические аспекты) - JL: Изд. ЛГУ, - С.75-89.

Богатая И.Н. (2001) Стратегический учет собственности предприятия. - Ростовн/Д.: «Феникс», - 320 с.

Бухалков М.И. (2000) Внутри фирменное планирование. - М.: ИНФРА-М, -392 с.

Виноградова В.В., Иономаренко Т.В. (2007) Оценка экономического потенциала компании // Социально-экономические проблемы развития России и проблемы глобализации: потенциал возможного. - СПб.: Изд-во Политех, ун-та, - С. 17-20

Фуломов С. (2000) Макроиқтисодий статистика. Дарслик. Академик С.Фуломов таҳрири остида. Тошкент, "Дитаф", -36 бет.

Морозова Л.Э. (2009) Экспертные методы и технологии комплексной оценки экономического и инновационного потенциала предприятий / Л.Э Морозова, О.А. Бортник, И.С. Кравчук. -М., - 81 с.

Райзберг Б.А. (2008) Государственное управление экономическими и социальными процессами. - М.: ИНФРА-М, - 384 с.

Спирин В.С. (2004) Основные черты современных структурных изменений производственного потенциала предприятия // Консультант директора. -№15.-88с.

Цыбульская Э.И., Сотник А.В. (2009) Теоретические основы экономического потенциала предприятий /Под.ред. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/bi/2009_3/58-61.pdf.

Шмален Г. (1996) Основы и проблемы экономики предприятия. // Ж.: Финансы и статистика, С. 31.